

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY –
KÖRNYEZETVÉDELEM**

Időszak:

2013. június

Dátum:

2013. július 24.

SZÁZADVÉG
ALAPÍTVÁNY

SZÁZADVÉG
GAZDASÁGKUTATÓ KFT.

STRATEGOPOLIS
KOMMUNIKÁCIÓS TÁRSASÁG ÉS STRATÉGIAI ELEMZŐ KFT.

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	1
MEGHOZOTT INTÉZKEDÉSEK	3
Törvény a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási tevékenység minősítéséről	3
<i>Intézkedés</i>	3
<i>Fogadtatás és hatások</i>	3
<i>SWOT elemzés</i>	4
<i>Intézkedés</i>	4
<i>Fogadtatás és hatások</i>	4
<i>SWOT elemzés</i>	5
Szervezeti és működési átalakítás a vidékfejlesztési tárcánál	7
<i>Intézkedés</i>	7
<i>Fogadtatás és hatások</i>	7
<i>SWOT elemzés</i>	7
A megtett úttal arányos díjról szóló törvényjavaslat (környezetvédelmi vonatkozások)	8
<i>Intézkedés</i>	8
<i>Fogadtatás és hatások</i>	8
<i>SWOT-elemzés</i>	9
TERVEZETT INTÉZKEDÉSEK.....	10
A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény módosítása	10
<i>Intézkedés</i>	10
<i>Fogadtatás és hatások</i>	10
<i>SWOT elemzés</i>	11
EGYÉB POLITIKAI TÉMÁK	12
A dunai árvíz	12
Az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek beszámolója	15
Ombudsmanni vizsgálat kérése a zöldhatóság vezetője ellen	16
KÜLPOLITIKAI ÉS NEMZETKÖZI KITEKINTÉS	17
Az EU környezetvédelmi tanácsának júniusi ülése	17
Magyar-Szlovák tárgyalások a dunai vízmegosztásról	18
A fluortartalmú üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése	19
Csökkenő megújuló-energia támogatás Romániában	19

Vezetői összefoglaló

A tárgyhónap legjelentősebb eseménye a dunai rekordárvíz volt, de az Országgyűlés ennek ellenére zavartanul folytatta munkáját. Május 10-én nyújtotta be a nemzeti fejlesztési miniszter az Országgyűlésnek az autópályák, autóutak és főutak használatáért fizetendő, megtett úttal arányos díjról szóló T/11109. sz. törvényjavaslatát, amelyet a Parlament május 27-én elfogadott. A szabályozás értelmében az e-útdíjat 2013. július elseje után a 3,5 tonnánál nagyobb össztömegű tehergépkocsik után kell megfizetni az autópályákon, autóutakon és a főutakon.

Az Országgyűlés június 11-én fogadta el az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény módosításáról szóló törvényjavaslatot, amely az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény, valamint a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól szóló 2011. évi CLXV. törvény módosításáról szóló 2013. évi XCIV. törvény címen került kihirdetésre.

Az új törvény, a gyalogos turistákkal kapcsolatos szabályokhoz hasonlókat terjesztette ki az erdőben lovaglókra, akik ott eddig csak az arra kijelölt utakon lovagolhattak. Június 27-én az Országgyűlés elfogadta a májusban benyújtott, a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási tevékenység minősítéséről szóló törvényjavaslatot amelynek célja az volt, hogy az Európai Unió hulladékgazdálkodási prioritásaihoz igazodva olyan közszolgáltatási rendszer létrehozását biztosítsa, amely lehetővé teszi, hogy a közszolgáltató kiválasztásánál az addig uralkodó gazdasági szempont mellett a szolgáltatás biztonsága és a szolgáltatás minősége is hangsúlyos értékelési szemponttá váljon.

A közvélemény és a kormányzat június közepén az árvízi védekezésre fordította figyelmét, ugyanis a Duna németországi és ausztriai szakaszán történt heves esőzések miatt júniusban rekordárvíz sújtotta a Duna-medencét. A Duna áradása miatt június 4-én a Duna felső szakaszain, 10-én pedig az alsóbb részekeken érintett területekre hirdetett veszélyhelyzet a Kormány. Június 4. és 13. között a rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjai és az oktatási intézmények tanulói közül 18 687-en segítettek az árvízi védekezésben. A Magyar Honvédség állományából 8306 katona vett részt a gátaikon történő munkában.

A közfoglalkoztatottak közül 6018-an védték a gátakat, a civil önkéntesek pedig 36 780-an voltak a szükséges helyszíneken. Az árvízi védekezés legkritikusabb pontjai Győrújfalun, Dunaszentpálon, Neszmélyen, Sződligeten, Mecsér, Pilismaróton, Tát, Dunabogdány, Kisoroszi, Nagymaros, Szigetmonostoron, Tahitótfalun, Kisapostagon, Báton, Bajan és Dunaszekcső településeken voltak.

Az árvíz közvetlenül 206.000 főt veszélyeztetett, az igen szervezett védekezésnek köszönhetően azonban csak 1.570 embert kellett kiköltöztetni. 81 településen volt szükséges, hogy az állam átvegye a védekezés irányítását az önkormányzattól, valamint mind

a 64, veszélyes anyaggal dolgozó Duna melletti üzemet úgy sikerült megvédeni, hogy szennyező anyag belőlük nem került ki.

Meghozott intézkedések

Törvény a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási tevékenység minősítéséről

Intézkedés

Június 27-én az Országgyűlés elfogadta a májusban benyújtott a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási tevékenység minősítéséről szóló törvényjavaslatot amelynek célja, hogy az Európai Unió hulladékgazdálkodási prioritásaihoz igazodva olyan közszolgáltatási rendszer létrehozását biztosítsa, amely lehetővé teszi, hogy a közszolgáltató kiválasztásánál az eddig uralkodó gazdasági szempont mellett a szolgáltatás biztonsága és a szolgáltatás minősége is hangsúlyos értékelési szemponttá váljon.

Fogadtatás és hatások

A hulladékgazdálkodási közszolgáltatási tevékenység minősítéséről szóló 2013. évi CXXV. törvény, valamint az azt megelőző törvényjavaslat részletes elemzését a 2013. május tárgyhavi Környezetpolitikai elemzés tartalmazza. A tárgyhónapban erősödtek azok a vélemények, amelyek szerint a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás átalakítása nem egyeztethető össze egyidejűleg az önkormányzatok gazdaságos működésével és a kormány rezsicsökkentési politikájával. A kormányzati intézkedések lehetséges hatását jól szemléltette Biatorbágy példája, ahol a külföldi tulajdonú hulladékszállító cég felmondta a településsel kötött közszolgáltatási szerződését. A település három más önkormányzati tulajdonban lévő szemétszállító céggel kezdett tárgyalásokat, de mindhárom jelentkező visszalépett, mondván, a településen megszabott legfelső ár nem fedezi majd a költségeket. Miután június folyamán számos hasonló helyzet volt kibontakozóban, a Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége közleményben hívta fel rá a kormányzat figyelmét, hogy a rezsicsökkentést a szemétszállításban az önkormányzatok fizethetik meg.

SWOT elemzés

A 2013. május tárgyhavi Környezetpolitikai elemzésben leírtakon túli szempontok.

Erősségek:	Gyengeségek:
	▪ Az intézkedés nem nyújt garanciát az új közszolgáltatási rendszer gazdaságos működésére.
Lehetőségek:	Veszélyek:
	▪ Nem teljesül a kormányzat rezsicsökkentési politikája. ▪ Veszteségesen működő önkormányzati közszolgáltató cégek.

Az erdő törvény módosítása

Intézkedés

Az Országgyűlés június 11-én fogadta el az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény módosításáról szóló törvényjavaslatot, amely az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény, valamint a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól szóló 2011. évi CLXV. törvény módosításáról szóló 2013. évi XCIV. törvény címen került kihirdetésre.

Fogadtatás és hatások

Az új törvény, a gyalogos turistákkal kapcsolatos szabályokhoz hasonlókat terjesztette ki az erdőben lovaglókra, akik ott eddig csak az arra kijelölt utakon lovagolhattak. A módosítás szükségességét az támasztja alá, hogy a korábbi szabályozásban alkalmazott megkülönböztetés – a lovas-társadalom szerint – komoly anyagi és erkölcsi károkat okozott a lovasoknak és a lótartóknak egyaránt. Történt ez annak ellenére, hogy a motoros járművek sporteszközként való használata a magyar erőkből nagyobb környezetvédelmi gondot jelent,

mint a lovasok ott tartózkodása.¹ A törvény a lovasokhoz hasonló jogokat és kötelezettségeket ró a kerékpárosokra is. Ennek az intézkedésnek a pozitív társadalmi üzenete jelentős, a magyarországi kerékpárosok jelentős méretű és közvélemény-formáló erejű civil, érdekképviselői szerveződéseinek fényében.

A szabályozás értelmében, a jelzett turista- és kerékpáros utak, valamint a bejelentett lovaglásra használt utak rendszerét az erdészeti hatóság interaktív erdőtérképén a honlapon közzé kell tenni és a közjóléti fejlesztési igények meghatározásánál erre kiemelten figyelemmel kell lenni. Ez a rendelkezés lehetővé teszi, hogy a lovas és kerékpáros turizmus és így a vidéki/falusi turizmus erősödjön, ugyanakkor a természetvédelmi szempontok is érvényesüljenek. A törvény hozzájárulhat a Kincsem Nemzeti Lovas Program céljainak teljesüléséhez is, a lovas rekreáció, sport és turizmus fejlesztése terén.

Ezzel szemben meg kell jegyezni, hogy a megnövekedő kerékpáros és lovas forgalom több veszélyhelyzetet teremthet a gyalogos turistákra nézve. Nem garantált továbbá, hogy a mindenkori természetvédelmi hatóságok rendelkezni fognak a gyalogos, kerékpáros és lovas turisták által használható turistautak fenntartására, jelölésére és biztonságos közlekedést biztosító karbantartására. Ezek a feladatok azonban jó hatékonysággal beépíthetők a közmunkaprogramba.

SWOT elemzés

Erősségek:	Gyengeségek:
▪ A gyalogos turistákkal azonos szabályokat terjeszti ki az erdőben lovaglókra és kerékpárral közlekedőkre. ▪ Kedvező társadalmi üzenet. ▪ Rendelkezik a turistautak karbantartásáról. ▪ A szabályozás figyelembe veszi a természetvédelmi szempontokat. ▪ Összhangban van a Kincsem Nemzeti Lovas Programmal.	▪ A szabályozás nem nyújt biztosítékot arra nézve, hogy megfelelő erőforrás fog rendelkezésre állni a turistautak fenntartásához.
Lehetőségek:	Veszélyek:

¹ <http://www.lovasok.hu/index.php?i=73860>

▪ Kerékpáros-, lovas-, falusi- és általában a belföldi turizmus erősödése. ▪ A turistautak karbantartása ellátható a közmunka-program keretén belül.	▪ Az együttes gyalogos, kerékpáros és lovas forgalom, veszélyhelyzeteket teremthet. ▪ A megnövekedő forgalommal nő az erdőkre háruló környezeti terhelése is.
---	--

Szervezeti és működési átalakítás a vidékfejlesztési tárcánál

Intézkedés

A Vidékfejlesztési Minisztérium júniusban módosított Szervezeti és Működési Szabályzata szerint az állami természetvédelem addigi egységes irányításában is változás állt be. A vidékfejlesztési miniszter az újonnan kinevezett, az állami földprogramért felelős államtitkár hatáskörébe helyezte a nemzeti parkok vagyonkezelésében lévő földek a kormány földbirtok-politikájának megfelelő hasznosításának felügyeletét.

Fogadtatás és hatások

A változás lehetővé teszi a földügyekkel kapcsolatos (földbérleti pályázatok, földtörvény, demográfiai földprogramok) hatékonyabb kormányzati kommunikációt. A földbirtok-politika egy olyan terület, ahol a kormányzat jellemzően defenzívába kényszerült és ahol eddig nem sikerült átütő erejű egységes kommunikációt folytatni.

Az átszervezés ugyanakkor szakmai aggályokat vet fel a szervezeti irányítás, a nemzeti park igazgatóságok működési rendje és a természetvédelmi oltalom alatt álló, állami tulajdonú termőföldek hasznosítása tekintetében. Az intézkedés az elemzők szerint azt sejteti, hogy a kormány birtokpolitikai céljai hangsúlyosabbak a természetvédelmi érdekeknél.²

SWOT elemzés

Erősségek:	Gyengeségek:
A kormányzat magasabb politika szintre emeli a birtokpolitika, mint kritikus szakpolitikai terület politikai felügyeletét és az ahhoz kapcsolódó kommunikációt.	Szétszabdolja a kormányzati struktúrában egyébként is szétszórt környezetpolitikai portfoliót.
Lehetőségek:	Veszélyek:
Hatékonyabb kommunikációs a szakpolitikai vitákban.	Koordinációs problémák a nemzeti parkok földpolitikáját felügyelő

² <http://www.greenfo.hu/hirek/2013/06/21/leket-kapott-a-termeszetvedelem>

	államtitkár és a nemzeti parkok egészség felügyelő környezetvédelmi államtitkár között.
--	---

A megtett úttal arányos díjról szóló törvényjavaslat (környezetvédelmi vonatkozások)

Intézkedés

Május 10-én nyújtotta be a nemzeti fejlesztési miniszter az Országgyűlésnek az autópályák, autóutak és főutak használatáért fizetendő, megtett úttal arányos díjról szóló T/11109. sz. törvényjavaslatát, amelyet a Parlament május 27-én elfogadott. A szabályozás értelmében az e-útdíjat 2013. július elseje után a 3,5 tonnánál nagyobb össztömegű tehergépkocsik után kell megfizetni az autópályákon, autóutakon és a főutakon. A tarifákat nem a törvény rögzítette, hanem végrehajtási rendelet.

Fogadtatás és hatások

Az autópályák, autóutak és főutak használatáért fizetendő, megtett úttal arányos díjról szóló T/11109. sz. törvényjavaslat részletes elemzését a 2013. május tárgyhavi Környezetpolitikai elemzés tartalmazza. A szabályozással kapcsolatos tárgyhónapban felmerült környezetvédelmi szempont, hogy az útdíjaknak a gépjárművek környezeti osztályok szerinti differenciálása elősegíti az erősebben szennyező, kiöregedett járműpark cseréjét, így pedig hosszabb távon a káros környezeti hatások mérséklését.

Környezetvédelmi szempontból még jobb lenne, ha éppen ott szednek útdíjat, ahol a teherautók a legnagyobb veszélyt jelentik a lakosság egészségére. Hiszen ahhoz, hogy a nehéz gépjárművek elkerüljék a településeket, és azok helyett inkább főleg az autópályákat használják, a lakott területeken belüli útszakaszokon kellene a legmagasabb útdíjat szedni. További problémát jelenthet, hogy a településeken átvezető utakat fenntartó helyi önkormányzatok az útdíjból nem részesülnek, sőt a fuvarozók az útdíj egy részét az iparüzési adóból is leírhatják, amely az önkormányzatok egyik utolsó, szabadon felhasználható bevételi forrása.³

³ <http://www.levego.hu/hirek/2013/06/a-tehergepkocsik-utdija-nagy-elorelepes-de-van-meg-tennivalo>

SWOT-elemzés

A 2013. május tárgyhavi Környezetpolitikai elemzésben leírtakon túli környezetvédelmi szempontok.

<i>Erősségek:</i>	<i>Gyengeségek:</i>
▪ Az útdíj differenciált a környezetvédelmi kategóriák szerint.	▪ Nem szab ki útdíjat a környezet-egészségügyi szempontból legkritikusabb útszakaszokon (lakott területen).
<i>Lehetőségek:</i>	<i>Veszélyek:</i>
▪ Erősebben szennyező, kiöregedett járműpark cseréjének ösztönzése.	▪ Forgalmnövekedés és környezetterhelés a lakott területeken.

Tervezett intézkedések

A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény módosítása

Intézkedés

A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény módosításáról szóló T/11335. számú törvényjavaslatot május 25-én nyújtották be Györffy Balázs (Fidesz), Jakab István (Fidesz) képviselők.

Fogadtatás és hatások

Magyarország bár vízben gazdag ország, de az utóbbi időben egyre gyakoribbá váló szélsőséges időjárás és éghajlatváltozás jelentős károkat okoz a termelésben, így annak kockázatát növeli. Az utóbbi években lehullott éves csapadékmennyiség szinte folyamatosan csökken, de ez a kevesebb csapadék intenzívebb formában érkezik. Az időjárási szélsőségekre a mezőgazdasági termelés rendkívül érzékenyen reagál, csökkennek a termésátlagok, mérséklődik a jövedelmezőség.

A törvénymódosítás célkitűzése a talajvizet felhasználó, kizárólag mezőgazdasági öntözés céljára létesíteni kívánt és már üzemeltetett kutak bejelentése, illetve az, hogy azok utólagos legalizálása egyszerűbb vízügyi hatósági eljárás keretében történhessen, úgy hogy ez a gazdálkodók számára ne váljon teherré és az öntözési vízfelhasználás zökkenőmentesen mehessen végbe.⁴

Az előterjesztett jogszabály-módosítás nagyban hozzájárulhat ahhoz, hogy számos, nehézségekkel küszködő őstermelő folytathassa gazdálkodási tevékenységét. Az agráriumra gyakorolt kétségtelen előnyök mellett azonban környezetvédelmi és európai uniós kötelezettségek nem teljesítésével kapcsolatos veszélyeket is rejt az intézkedés. A talajvízből történő mezőgazdasági célú vízhasználatok hatósági ellenőrzésének, valamint eljárási díjának megszüntetése vagy csökkentése a 2014-2020 évi európai uniós támogatások vizekhez kapcsolódó támogatásának (pl. öntözés-fejlesztés) indulás előtti, tagállami szintű felfüggesztését vonhatja maga után, mivel az intézkedés ellentétes a 2000/60/EK Víz Keretirányelv előírásaival.

Az uniós szabályozás szerint ugyanis a minimálisan teljesítendő követelmények közé tartozik a felszín alatti vizek kitermelésének szabályozása, ide értve a vízkivételek nyilvántartását

⁴ <http://www.napi.hu/print/554866.html>

valamint a vízkivételek előzetes engedélyezésének követelményét. A tervezett intézkedés azonban az engedélyezési és így a nyilvántartási kötelezettség területén könnyítésekhez vezethet.

Kétséges továbbá, hogy az egyszerűsített vagy eltörölt eljárással megmarad-e a vízügyi hatóság azon eszközrendszere, amellyel a vízkészletek, védelmét és a velük történő fenntartható gazdálkodást biztosítani tudja. Fennáll a veszélye, hogy (az egyébként is forráshiányra panaszkodó) vízügyi hatóságok nem tudják megfelelően feltérképezni a vízkivétel környezetvédelmi hatásait, így értékes vízkészletek, sőt ivóvízbázisok sérülhetnek meg, merülhetnek ki. A túlságosan megengedő szabályozás megteremtésével nem teljesülne Magyarország Alaptörvénye P) cikkének a vízkészlet megőrzésére vonatkozó előírása sem.

SWOT elemzés

Erősségek:	Gyengeségek:
▪ Őstermelők gazdálkodási tevékenységének megkönnyítése, terheinek csökkentése. ▪ Adminisztráció csökkentő hatású.	▪ A javaslat figyelmen kívül hagyja a fenntarthatósági szempontokat.
Lehetőségek:	Veszélyek:
▪ Mezőgazdasági ágazat erősödése, termelés növekedése.	▪ Európai uniós kötelezettségek nem teljesítésével kapcsolatos veszélyek. ▪ Alkotmányossági kérdések (vízkészlet megőrzésére vonatkozó előírások nem teljesülése). ▪ Nem fenntartható vízgazdálkodás, a vízbázisok kimerülése.

Egyéb politikai témák

A dunai árvíz

A Duna németországi és ausztriai szakaszán történt heves esőzések miatt júniusban rekordárvíz sújtotta a Duna-medencét. A Duna áradása miatt június 4-én a Duna felső szakaszain, 10-én pedig az alsóbb részeken érintett területekre hirdetett veszélyhelyzetet a kormány. Hazánkban az intenzív árvízi védekezés 807,4 kilométer hosszú töltésen, hat napon át tartott.

Magyarországon először június 7-én Győr-Moson-Sopron megyében, Nagybajcsnál 907 centiméteren tetőzött a Duna. Ez a vízállás 35 centiméterrel volt magasabb az addig ott mért legnagyobbnál. Budapesten június 10-re 891 centiméterrel tetőzött a folyó, 31 centiméterrel meghaladva az addigi legkiemelkedőbb értéket. Mohácsnál pedig 964 centiméternél június 13-án érte el a folyó a legmagasabb állását, húsz centivel alacsonyabb értéken az eddig mért legnagyobb vízállásnál.

Június 4. és 13. között a rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjai és az oktatási intézmények tanulói közül 18 687-en segítettek az árvízi védekezésben. A Magyar Honvédség állományából 8306 katona vett részt a gátakon történő munkában. Az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (OKF) speciális mentőcsapatainak, a HUNOR-nak és a Huszárnak nyolcvankilenc tagja indult a legkritikusabb helyekre segíteni. A megyei önkéntes mentőszervezetek 369, az önkéntes tűzoltók 3500 fővel vettek részt a védelemben, a polgárőrség 19 515 emberét küldte a védművekhez. A közfoglalkoztatottak közül 6018-an védtek a gátakat, a civil önkéntesek pedig 36 780-an voltak a szükséges helyszíneken, akik nem csak saját, hanem mások lakókörnyezetét is igyekeztek megvédeni az árvíztől.

A katasztrófavédelem szerint június 10. volt a védekezés legnehezebb napja. Ekkor a hivatásos tűzoltók és az önkéntes segítők, összesen 13 253-an 95 település védelmi szakaszain küzdöttek a víz ellen. Az árvízi védekezés legkritikusabb pontjai Győrújfalun, Dunaszentpál, Neszmély, Sződliget, Mecsér, Pilismarót, Tát, Dunabogdány, Kisoroszi, Nagymaros, Szigetmonostor, Tahitótfalu, Kisapostag, Bába, Baja és Dunaszekcső települések voltak.

Az árvíz közvetlenül 206.000 főt veszélyeztetett, az igen szervezett védekezésnek köszönhetően azonban csak 1.570 embert kellett kiköltöztetni. 81 településen volt szükséges, hogy az állam átvegye a védekezés irányítását az önkormányzattól, valamint mind

a 64, veszélyes anyaggal dolgozó Duna melletti üzemet úgy sikerült megvédeni, hogy szennyező anyag belőlük nem került ki.

A Duna 47 285 hektárnyi külterületet öntött el, ebből 36 575 hektár erdőt és 10 710 hektár mezőgazdasági területet. A védekezés során 10 179 046 homokzsákot és 242 500 köbméter homokot, 254 munkagépet, 1092 szállítóeszközt, 338 szivattyút, 9 helikoptert és 573 terepjárót használtak fel, vettek igénybe.

Az egyik megszűnt kereskedelmi rádió frekvenciáján új rádióadó indult, az Árvízvédelmi Rádió, amelyen június 9-ei működésétől kezdődően mintegy 70, az OKF által kiadott közleményt, hírt olvastak be. A katasztrófavédelem honlapját a leglátogatottabb időpontban 48 ezer 481-en látogatták meg, a szervezet hivatalos Facebook-oldaláról pedig június 14-ig mintegy 215 ezer ember szerzett információkat. Míg telefonon összesen 25 ezer 541-en kértek az árvízi helyzettel kapcsolatos tájékoztatást. Magyarországnak Izrael, Szlovénia, Németország, Lengyelország, Szlovákia, Románia és Ukrajna ajánlotta fel segítségét a védekezésben, míg Magyarország Ausztriának, Szerbiának és Horvátországnak kínálta fel támogatását.⁵

Orbán Viktor kormányfő, a mohácsi tetőzés után tartotta az árvízi védekezést értékelő sajtótájékoztatóját, mely során úgy nyilatkozott, hogy Magyarország egy magabiztos és cselekvő ország képét mutatta az árvíz idején, a védekezés is egy magabiztos, cselekvő ország teljesítménye volt. „A veszély elhárításához három dologra: összefogásra, jó szervezetségre és szakértelemre volt szükség” – foglalta össze, és megköszönte a védekezésben részt vett hivatásosoknak, vízügyi szakembereknek, önkénteseknek, a védekezők ellátásában részt vevőknek és a sajtó munkatársainak is munkájukat.⁶

Áder János államfő annak a véleményének adott hangot, amely szerint az éghajlatváltozás következtében fel kell készülni a júniushoz hasonló, vagy még annál is nagyobb áradásokra. Az Európai Uniónak több pénzt kell fordítania részben védekezésre és megelőzésre (gátak, tározók építésére) részben pedig egy katasztrófavédelmi alap létrehozására, arra az esetre, ha mégis bekövetkezne a baj – mondta el nyilatkozatában a köztársasági elnök.⁷

Az árvízzel kapcsolatban több környezetvédelmi szervezet is állásfoglalást adott ki. A Szövetség az Élő Tiszáért szerint a vízelvezető rendszer költségesen és kockázatosan próbálja kezelni az árvizet és a belvizet, az aszályra nem tud választ adni. A megoldás a szervezet szerint a mélyárterek újrabekapcsolása lenne a folyók életébe, valamint az árterek szabályozott vízkivezetéssel való reaktiválása. A nagyobb területeken a rendszeres, sekélyvízi

⁵ http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=szervezet_hirek&hirid=1966

⁶ <http://www.fidesz.hu/hirek/2013-06-15/tul-vagyunk-a-nehezen/>

⁷ http://mandiner.hu/cikk/20130624_ader_buszkek_lehetunk_az_arvizi_vedekezesre

előntésre fenntartható gazdálkodást lehetne alapozni, mely változatosabb tájat eredményezne, segítene a víz megtartásában. Ezekhez azonban nem csak a vízrendszer, hanem az agrártámogatások rendszerének módosítására is szükség lenne, de a nagybirtokok uralmát is meg kellene törni, a tájban élő, helyi gazdálkodókat kellene megerősíteni a szervezet álláspontja szerint.⁸

Az árterek helyreállítását szorgalmazta a WWF is, mivel szerintük a Duna-medence sok országának kell a jövőben a júniusihoz hasonló árvizek kockázatával számolnia. Az árterek olyanok, mint a szivacsok, amelyek nagy mennyiségű víz tárolását teszik lehetővé, amely aztán lassan és biztonságosan engedhető a folyóba – fogalmazott közleményében a környezetvédelmi szervezet. Ha ellenben leválasztják ezeket a területeket a fő folyómedrekről és mezőgazdasági célokra használják, mint ahogy az elmúlt évszázadban az Európa nagy részén történt, akkor elvesztik árvízviszatarító képességüket és megnövekszik az árvizek kockázata – állapították meg közleményükben.⁹

Sajtóelemzések a katasztrófa kapcsán idézték a Vidékfejlesztési Minisztérium 2011-ben megalkotott Vízgazdálkodási Koncepcióját, amely szerint „az árvizek katasztrófaként történő kezelése rendkívül drága, a költségvetés számára kiszámíthatatlan időszakban fellépő finanszírozási szükségszerűséget jelent”. A dokumentum a védelmi rendszer fejlesztése mellett érvelve kiemelte hogy „minél jobb állapotba kerül a védelmi rendszer, a magyar költségvetés számára annál kiszámíthatóbb és olcsóbb lesz az árvizek elleni védelem és védekezés”. Durva becslések szerint a tervszerű árvízvédelmi fejlesztés 50 év alatt 500-1000 milliárd forint megtakarítást jelentene az országnak. Mindezeket az észrevételeket a Minisztérium beemelte a Nemzeti Vízstratégiaába is.¹⁰

⁸ <http://elotisza.hu/hirek/2013/06/20/szelidvizorszag-animacios-film-az-arteri-gazdalkodasrol>

⁹ <http://www.haon.hu/arviz-az-arterek-helyreallitasat-szorgalmazza-a-termeszetvedelmi-vilagalap/2284401>

¹⁰ http://www.portfolio.hu/gazdasag/keresztbe_tesz_az_uj_csapas_a_kormanyrak.184789.html

Az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek beszámolója

Az Országgyűlés fenntartható fejlődési bizottsága júniusi ülésén tárgyalta meg az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek 2012. évi tevékenységéről szóló J/10126. számú jelentést. Szabó Máté és helyetteseinek jelentése szerint, az alapvető jogok biztosa tevékenysége során – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordított az Alaptörvény P) cikkében meghatározott értékek (a jövő nemzedékek érdekei) védelmére. E cikk értelmében a természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, a honos növény- és állatfajok, valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége. A biztos a P) cikk mellett jellemzően a testi és lelki egészséghez való jogra, valamint az egészséges környezethez való jogra figyelemmel folytatta le vizsgálatait, de gyakran hivatkozott a jogállamiságból fakadó jogbiztonság és a tisztességes eljáráshoz való jog követelményére is. A beszámoló szerint, 2012-ben „A válság vesztesei – a paragrafusok fogságában”¹¹ elnevezésű projekt részeként hivatalból több környezeti tárgyú vizsgálat indult. Megállapításai szerint a válság és az ebből fakadó megszorítások nemcsak az egyes embereket, a családokat érintették, de hatást gyakoroltak az államra, valamint az állam által kiépített és működtetett intézményrendszerre is. Kiváltképpen érzékeny terület volt a hosszú távú érdeket szem előtt tartó, s nem a pillanatnyi gazdasági hasznot előmozdító környezetvédelem és ezáltal az egészséges környezethez való jog. A projekt keretében a biztos azt vizsgálta, hogy a közvetlenül vagy közvetve a válság hatására tett állami intézkedések hogyan befolyásolták a környezetvédelmi intézményrendszert és annak hatékony működését.¹²

A környezetvédelmi intézményrendszer finanszírozásának problémáit középpontba állító vizsgálat célja annak feltárása volt, hogy a változások milyen hatást gyakoroltak a védendő alapjogok és alkotmányos értékek érvényesülésére, különös figyelemmel a már elért védelmi szinthez képest való visszalépés tilalmára. A biztos szerint a környezetvédelmi szervezetrendszer érintő átszervezések és átalakítások, a költségvetési források tapasztalható folyamatos csökkentése, a területet elhagyni kényszerülő szakemberállomány hiánya fokozatosan gyengítette a környezetügyi igazgatás szervezetrendszerét. Az elégtelen pénzügyi források következményeként a környezetvédelmi, természetvédelmi, vízügyi hatósági és igazgatási szervezetrendszer feladatellátásának hatékonysága folyamatosan

¹¹ http://www.ajbh.hu/documents/10180/124834/valsag_vesztesei_2013.pdf

¹² <http://azenkornyezetem.blogspot.hu/2012/12/a-kornyezetvedelmi-igazgatas.html>

csökkent, a környezethasználók feletti kontroll gyengült.¹³ A beszámoló meghallgatása után az Országgyűlés fenntartható fejlődési bizottsága egyhangúlag általános vitára alkalmasnak találta a jelentést.

Ombudsmani vizsgálat kérése a zöldhatóság vezetője ellen

Jávor Benedek, a Párbeszéd Magyarországért szakpolitikusa, június 4-ei közleményében jelentette be, hogy pártja Szabó Máté ombudsman vizsgálatát kérte a környezetvédelmi főfelügyelőségen kialakult „áldatlan állapotok” miatt. A közlemény szerint Tolnainé Szatmári Katalin, az Országos Környezet- Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőségnél (OKTVF) vezetője „egy álegyetem áldoktori címét használva szignálja doktorként a főfelügyelőségi dokumentumokat, nincs hivatalos, nyilvánosan hozzáférhető szakmai önéletrajza, nem tudható, hogy van-e környezetvédelmi felsőfokú végzettsége, mindenfajta környezetvédelmi gyakorlat nélkül került az OKTVF-hez, a hatóság működése szétfeláldozott a vezetése alatt.” Jávor Benedek közleménye szerint a hatóságnál rendszeresek a határidő-túllépések, az iktatási szabálytalanságok, az egymásnak vagy a jogszabályoknak ellentmondó hatósági határozatok, az indokolatlan büntetések, a megalapozatlan hatósági döntések miatt indult és elveszített perek. A Párbeszéd Magyarországért politikusa emlékeztetett rá, hogy a tudomásukra jutott nagymennyiségű ügyfélpanasz nyomán pártja többször kezdeményezett tisztázó vizsgálatot, sikertelenül: Fazekas Sándor szakminiszter „semmitmondó, cinikus válaszokat” adott parlamenti kérdéseikre, a Tolnainé diplomáját kiállító egyetem pedig nem volt hajlandó tájékoztatást nyújtani a diplomaszerzés körülményeiről.¹⁴

Arra hivatkozva, hogy a környezet-, természetvédelmi és vízügyi főhatóság jogszerű működése és az egészséges környezethez való alkotmányos alapjog egyik legfőbb garanciája, a PM annak vizsgálatát indítványozva az ombudsmanhoz fordult, hogy tisztázva legyen, megfelel-e a Tolnainé által irányított OKTVF a főfelügyelőséggel szemben támasztott személyi, szakmai, jogi és közigazgatási elvárásoknak, és el tudja-e látni alkotmányos feladatait. Fazekas Sándort az ombudsmani beadvány benyújtásával egyidőben arra kérték, hogy a vizsgálat lezárultáig kísérje kiemelt figyelemmel az OKTVF ügyeit, Szabó Máté eljárásának végeztével pedig a biztos ajánlásait követve haladéktalanul „állítsa helyre a főfelügyelőség jogszerű működését”.¹⁵

¹³ <http://www.ajbh.hu/documents/10180/111959/201207524.rtf>

¹⁴ http://os.mti.hu/hirek/86722/javor_benedek_fuggetlen_orzaggyulesi_kepviselo_kozlemenye-1_resz

¹⁵ <http://www.greenfo.hu/hirek/2013/06/04/oktvf-botrany-ombudsmani-vizsgalatot-ker-a-pm>

Külpolitikai és nemzetközi kitekintés

Az EU környezetvédelmi tanácsának júniusi ülése

A júniusban Németországban, Csehországban és Magyarországon levonult hatalmas árvíz is egyike volt azon témáknak, melyről az uniós országok környezetvédelmi miniszterei június 18-ai luxembourgi találkozásán tanácskoztak. Az eseményen országunkat Rácz András, a Vidékfejlesztési Minisztérium környezet- és természetvédelmi ügyekért felelős helyettes államtitkára reprezentálta.

Megszólalásában arról beszélt, hogy a tárgyévben a Duna magyarországi szakaszán a vízügytörténet legnagyobb regisztrált árvize ellen kellett védekezni, azonban a magyar vízügyi és katasztrófavédelmi szakemberek, valamint a védekezésben résztvevő nagy számú hivatásos és önkéntes megfeszített munkájának köszönhetően összességében eredményes volt a védekezés, hiszen sikerült a megerősített védművek között tartani a hatalmas víztömeget. Az ennek ellenére létrejött károk és a védekezés költségei azonban így is jelentősek voltak.

Rácz András kiemelte, hogy az előrejelzések szerint nem jobbak a kilátások a következő évekre sem, így közös európai érdek, hogy a „vízügyi szélsőségek” kérdését uniós szinten is megfelelő módon, megfelelő pénzügyi eszközökkel megtámogatva kezeljék a tagállamok. A megbeszélésen több tagállam is szolidaritásáról biztosította az árvízzel sújtott uniós országokat. Az Európai Bizottság részéről Connie Hedegaard, a klímaváltozással összefüggő kérdésekben illetékes biztos hangsúlyozta, hogy ezek a rendkívüli időjárási események az uniós adaptációs stratégia fontosságát bizonyítják.

Az EU-biztos elmondta, hogy a következő többéves pénzügyi időszakban fontos pénzügyi források lesznek majd elérhetők az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodáshoz. Az illetékes tárca üdvözli azt a lépést, hogy a tanácskozásról kiadott közös következtetésekből megfelelő figyelmet kapott az uniós adaptációs stratégiával közös csomagban közzétett zöld könyv is, amely a természeti, illetve az ember okozta katasztrófákkal kapcsolatos.

Hazánk szerint a természeti és ipari katasztrófákra való felkészülés egyik sarokköve a megfelelő biztosítási eszközök rendszerének kidolgozása. „Jeleztük, hogy szükség van egy olyan eszközre uniós szinten, amely azonnali beavatkozást tesz lehetővé, valamint

tiszteletben tartja a szennyező fizet elvet” – nyilatkozott az ügyben a vidékfejlesztési minisztérium.¹⁶

Magyar-szlovák tárgyalások a dunai vízmegosztásról

Székely László miniszteri biztos a Szigetközi Természetvédelmi Egyesület vezetőivel és helyi polgármesterekkel tartott júniusi találkozóján úgy fogalmazott, hogy: „ha olyan a helyzet, a két miniszterelnök tíz perc alatt meg tudná oldani a bős-nagymarosi kérdést”. A biztos szerint a szlovák fél számára sürgetővé vált lezárni Hágában ezt az ügyet, holott, ha „véggépp megrekednek a vízmegosztással kapcsolatos tárgyalások, nekünk ez az egyetlen adu van a kezünkben”. Mint Székely László jelezte, a szigetközi vízprobléma műszaki megoldásba nincs beleszólása, de azt leszögezte, hogy amíg mandátuma tart, ragaszkodni fog a vízhozam feléhez.

A szigetköziek szerint az itt élők életét a fele vízhozam sem változtatja meg, akkor is műszaki megoldásra van szükség. Székely szerint, ugyanakkor ha a 17 százalékos vízhozammal, műszaki beavatkozással megoldják Szigetköz gondját, Szlovákiának nem lesz érdeke több vizet adni. „A magyar álláspont szerint arról tárgyalunk, hogy a szlovákok mikor adják oda a vízhozam felét” – szögezte le a miniszteri biztos.¹⁷ Ezzel a nyilatkozattal egybevág a Figyelő című hetilap júniusban megjelentetett értesülése, amely szerint a tárgyhónapra már megszületett a szakértői egyezség Szlovákiával a bős-nagymarosi vízlépcsőrendszer ügyében.

A hetilap értesülései szerint Magyarország nem kap pénzt, de a 15 helyett 50 százaléknyi vízhez jut az elterelt Dunából. Az informális megállapodás után fel kell hatalmazni a tárgyalófeleket, hogy a részletekről megállapodjanak. A lap szerint ugyanakkor felhatalmazás júniusig nem került napirendre a magyar kormánynál, mert csupán a közeledési folyamat elejére sikerült elérni.¹⁸

¹⁶ <http://www.stop.hu/kulfold/magyar-igeny-arviz-eseten-azonnali-unios-beavatkozast-a-szennyezo-fizet-elven/1157290/>

¹⁷ <http://szigetkoz.eu/sajto2/tizperc.htm>

¹⁸ <http://uj szo.com/napilap/velemenyes-hatter/2013/06/13/figyelo>

A fluortartalmú üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése

Az Európai Parlament Környezetvédelmi Bizottsága június 19-én szavazott az erősen üvegházhatású F-gázok szabályozásával kapcsolatos módosító indítványokról. Az F-gázok olyan fluortartalmú vegyületek, amelyeket az ózonkárosító anyagok felváltására hoztak létre. Azonban ezekről a vegyületekről bebizonyosult, hogy százszor, de akár többeszer is károsabbak az éghajlatra szén-dioxidnál.

Az F-gázokat legfőképpen klímaberendezésekben és hűszivattyúkban szokták felhasználni. A Környezetvédelmi Bizottság tagjai 47:18 arányban a szigorítás mellett álltak ki. Ez a szakpolitikai elemzők szerint meglepő, hiszen egyes tagállamok erőteljesen lobbiztak a szabályozás szigorítása ellen. Úgy gondolják, hogy a döntés meghozásában jelentős szerepet játszhatott több környezetvédő civil szervezet és néhány tagország érvelése, miszerint az EU-nak gazdasági előnye is fakadna a szigorításból, hiszen egy dinamikusan fejlődő ágazatban (hűtés, klimatizálás) juthatna világszerte lehetőségekhez.¹⁹

Csökkenő megújuló-energia támogatás Romániában

Csökkentette a megújuló energia szubvencióját a román kormány azzal, hogy júniusban négy évvel elhalasztotta a szél-, nap- és vízenergia előállítását ösztönző úgynevezett zöld tanúsítványok egy részének kifizetését. Ezzel több mint egymilliárd eurónyi kifizetést örökölt a soron következő kormányra. Constatin Nita energiaügyekért felelős tárca nélküli miniszter szerint a román zöldenergia-támogatási rendszer a leginkább nagyvonalú Európában, azonban ezt országuk nem engedheti meg magának.

Az intézkedés hatására reményeik szerint 2013 második felétől kezdődően legalább tíz százalékkal csökken a lakossági villanyszámla. A zöldenergiába befektető cégek perrel fenyegették a román államot, és arra hívták fel a figyelmet, hogy a több százmillió eurós kártérítést a román adófizetőknek kell majd megfizetniük. Az RWEA iparági szövetség közölte, a kormány törvénytelenül módosította egyoldalúan az Európai Bizottság által is jóváhagyott támogatást, amire több milliárd eurós beruházások üzleti terve épült.

A román kormányfő szerint árcsökkentés nélkül „bezárnak a gyárak és itt maradunk múzeumnak”. Az Egyesült Államokban az ipari gázár 66 százalékkal redukálódott, míg Európában 35 százalékkal emelkedett az utóbbi hét évben. A villamosenergiánál az USA-ban

¹⁹ <http://www.levego.hu/hirek/2013/06/gyozott-az-eghajlatvedelem-az-f-gazrol-szolo-szavazason>

4 százalékos csökkenés volt, míg Európában 38 százalékos drágulás. Victor Ponta szerint „vigyáznunk kell, hogy maradjon ipar és lakosság is, amely elhasználja azt a zöld energiát”.²⁰

²⁰ <http://www.alternativenergia.hu/csokkentette-a-megujulo-energia-tamogatasat-a-roman-kormany/60996>